

Funderingar kring ”debatt” och ”dialog”

En vanlig distinktion när det gäller samtal är den mellan dialog och debatt. Ibland hävdas att den vanligaste utgångspunkten är att alla samtal handlar om att ”debattera” och just den utgångspunkten är det största hindret för meningsfulla samtal. Jag är inte helt säker på att jag håller med om att detta problem är så generellt som ibland hävdas.

Benägenheten att utgå från att samtalet ska vara en ”debatt” snarare än en ”dialog” var något jag iakttog i de samtalsforum på nätet som jag medverkade i för ungefär tjugo år sedan. Jag var då med i ett par forum kring filosofi. Det blev ofta ett rätt obehagligt klimat där de unga tupparna (de debatterande föreföll mest vara unga män som läste filosofi eller ibland till civilingenjör eller ekonom) slog varandra i huvudet med referenser och skåpade ut den ena eller andra traditionen utan att lyssna på föregående inläggs problemställning. Jag funderade mycket över om det skulle vara möjligt att lyfta problemet (jag gjorde några försök till sådana metasamtal) och/eller att vi andra som inte ville samtala på det sättet skulle kunna hjälpas åt att bryta diskursen. Jag gav upp och gick ur dessa fora just av den anledningen¹.

Eftersom jag samtidigt undervisade blev jag intresserad av möjligheten att föra en annan sorts samtal via Internet som skulle vara mer konstruktiva rent pedagogiskt. I många kurser jag hade ingick att studenterna hade till gång till ett samtalsforum på nätet och inte sällan ingick också att de förväntades föra en dialog där. Dessa samtal fick sällan eller aldrig karaktären av debatt men däremot kändes de nästan aldrig meningsfulla. De blev mer redovisningar av studentens ”tyckande” kring en viss bok än en fördjupning av de frågor boken behandlade. Ytterst få studenter ”tänkte högt” tillsammans med de andra utan den dialog som ändå uppstod blev mer som en ”frågelåda” till mig. Vilket väl i och för sig inte var så tokigt. Det var uppskattat både av studenterna och av mig. Jag själv fick bättre förståelse för vad studenterna kunde ha för svårigheter när det gällde förståelsen av kursinnehållet eller uppgifterna. Jag upplevde också att det var tidsbesparande eftersom jag inte behövde svara enskilda frågor om och om igen. (En del studenter ville förstås inte fråga ”öppet” så helt utan den enskilda kommunikationen blev det aldrig.)²

---

¹ Numera finns förstås en massa kunskap om otrevligheter på nätet. ”Troll” och annat. Att just textbaserade samtal i snabba nätmedia ställer större krav på social kompetens hos de medverkande för att inte bli otrevliga än sådana där man träffas på riktigt är säkert sant, men icke desto mindre är nätsamtalen bra som exempel eftersom skeendet blir så tydligt och går att observera även efteråt.

² Jag var som sagt väldigt intresserad av möjligheten att utveckla ”lärande dialoger” via nätet och gick en särskild kurs i ämnet. Den gav inte så mycket kött på benen rent didaktiskt annat än att den forskning som då gjorts (detta var minst 15 år sedan) bekräftade mina egna iakttagelser.

Just "debatt"-hindret upplever jag numera i några av de FB-grupper jag är med i. De som handlar om byggnadsvård och "off-grid". Däremot händer det aldrig i de odlargrupper jag också är medlem i. Har funderat en del över om olika samtalsämnen lättare leder till "slå varandra i huvudet"- resonemang. Nördar finns i alla dessa grupper och det finns också väldigt bestämda uppfattningar om "rätt" och "fel" så det kan inte bara handla om den skillnaden. I alla dessa grupper dyker då och då "metasamtal"-trådar upp. Ofta handlar det om att vikten av att vara juste mot varandra, att inte vara snorkig mot nybörjare och hur stora avvikelser från riktlinjerna för ett visst forum som ska accepteras. (I en del blir man avstängd direkt om man skriver om fel saker.)

Däremot kan jag inte känna igen att "debatt-tanken" skulle vara ett stort problem i de samtal jag själv medverkat, och medverkar, i på andra ställen. Att säga emot varandra om man inte håller med är viktigt i den sortens samtal jag tänker på, alltså samtal som handlar om "något" och som avser att utveckla något som kan bidra till något som kan göra skillnad utanför samtalsrummet som vi som medverkande också själva ser som angeläget att utveckla. Då ingår att den som fick invändningar måste förtydliga sig. Det är så ny kunskap om den sortens frågor som handlar om "människlig praktik" kan utvecklas, som jag ser det.

Genom att vi gör invändningar mot varandras resonemang tvingas vi bli mer precisa. Men är det detsamma som att "debattera"? Invändningarna behöver inte utgå från att "du har fel" utan mer ha karaktären "det du säger är inte tillräckligt precist för att fånga de problem jag själv brottas med när det gäller att kunna komma till tals med andra om viktiga frågor.

I de akademiska samtalen kan en slags "recensions"-tanke vara hindrande för att man ska komma till skott och komma längre med sakfrågan, men är inte heller riktigt samma som "debatt-hindret" som jag ser det. Jag upplever alltså för egen del att det finns många fler typer av utgångspunkter som kan behöva uppmärksammas än just skillnaden mellan "debatt" och "dialog" för att vi ska kunna hjälpa varandra att föra de samtal som skulle behöva föras. Distinktionen "debatt/dialog" är säkert den viktigaste i vissa sammanhang. Till exempel i samhällsdebatt i media (tänker bland annat på det hemska programmet på SVT "Sverige möts"). Eller i mina exempel på nätforum för nördar. Var och en av oss kan troligen inte påverka hur sådana samtal förs men om vi hjälps åt att uppmärksamma andra möjligheter kan de kanske på sikt också påverka förutsättningarna för en annan sorts samtal även i media. En möjligen naiv, om än from, förhoppning.